

vizuelna de/konta- minacija grada

radionica
4 - 8. 5. 2009.
CK13, Novi Sad

VIZUELNA DE/KONTAMINACIJA
dizajnerski pokret obnove vizuelne
kulture grada Novog Sada
4 - 8. 5. 09. / CK13, Novi Sad

ORGANIZATOR: Open Design Studio
PARTNER: Akademija umetnosti u Novom Sadu, Akademija
umetnosti i dizajna u Bratislavi, Institut za fleksibilne kulture
i tehnologije – NAPON
PODRŠKA: Ministarstvo kulture Slovačke Republike, Globalnet
Beograd, LUGoNS – Grupa korisnika GNU/Linux operativnog
sistema u Novom Sadu, CK13, Zelena patrola, A3.Format

Vizuelna de/kontaminacija

Peter Važan

Informacijsko društvo, sa izrazitim akcentom na vizuelnu komunikaciju donela je osim mnogo pozitivnog i napretka i haos, porast nesigurnosti, i stres od pojačanog pritiska na selektivne i odlučujuće procese. Veliki značaj počinje da ima posebno filtracija i hijerarhizacija (audio-vizuelne) informacije, sposobnost da se razlikuje bitno od nebitnog, suvišno od neophodnog. Tako kako je industrijska revolucija evidentno doprinela zagađenju planete, s kojim ni do sada nismo uspjeli da se pomirimo, i nove tehnologije su sa sobom donele nove oblike kontaminacije.

Zagađenju životne sredina se dodaje i vizuelna kontaminacija koja se pokazuje kao jednako bitna i svuda prisutna. Njene negativne pojave se sve više manifestuju u zemljama koje se transformišu, među koje možemo da ubrojimo i postkomunističke države. Njihova kultura javne estetike u velikoj meri je nestala, ili je ostala u nekim ruinama, u više ili manje konzerviranim fragmentima na koje se nekonceptijski slažu „sedimenti sadašnjosti“. Uprkos nastojanju da se stvara „moderan“, sterilno čist i savršen svet iz reklame ovde nešto ne štima, jer vizualan svet ne pripada reklamnim agencijama i „savršenost“ je nedostižna utopija koja pripada tek možda tržišnim centrima. Raznovrsnost i ekletičizam s jakom dozom kiča etablirao se kao nova estetika nesigurnosti.

Nova estetika nesigurnosti nudi virtualnu stvarnost i tiho menja naše živote tokovima informacija i finansija, delimično i formiranjem normi i vrednosti u nanosima u našim (vizualnom hipnozom) umornim očima. Njima počinjemo da budemo zasićeni, frustrirani i neurotični, možda agresivni, uglavnom samo pasivni. To su rečenice i slike koje ne dopuštaju sumnje. Višeznačnost se koristi samo kao lak humor ili trik koji izgleda naivno. Rečima i slikama, sa sadržajima koji nisu tačno definisani, ove slike pokušavaju da nam preobrazu naš odnos i značenje određenih znakova, ili reči u našem životu (ljubav, bliskost, osmeh...). Oblikovanjem ciljnih asocijacija. Grade pozitivan odnos prema materijalizmu, konzumu i potpomažu površnost... Ne prestaje nam ništa drugo, no da ih tupo pratimo, ignorišemo, akceptiramo... Bilo da to želimo, ili ne, njihova snaga traži put do naše svesti. Magija ovih sumnjivih slika i reči menja percepciju i same stvarnosti od strane društva. I onda je samo dovoljno da živite u bilo kom gradu, koji nekud žuri, i u vašim glavama će početi da raste mutant koji se naziva vizuelna kontaminacija.

Ne postoji sumnja da živimo u vreme vizuelnog potiskivanja. Mera i kvalitet reprodukcije se kreće na granici unosnog. Okruženi smo skupovima odbijenih odraza, recikliranih i opljačkanih vizualizacija bez dubljeg sadržaja, u prostoru hiperstvarnosti, gde se negiraju osnovne ne samo intelektualne gravitacije... Degradacija sadržaja slika se preslikava u naše živote. Armija grafičkih, fotografskih i digitalnih klonova protiv očiju pojedinca.

Sadržaj slika je sve dalje manje bitan, i to i uprkos tome što svojom brojnošću u našim životima zauzima više prostora nego bilo kada ranije. Gubimo se u ovoj vizualnosti vremena kao u lavirintu sa ogledalima, u zagonetnom lavirintu traženja značenja predstojeće ere? Da li ćemo biti u stanju da ustvari stvorimo još nešto novo, ili već samo recikliramo? Milijarde boja će sačiniti milijarde slika koje više neće nikome ništa govoriti, samo će prikazivati, kao što govori holografski Isus u Lucasovom filmu THX 1138: „Kupuj, kupuj više.“?

Megabordi, bilbordi, reklamni poster, sitilajtovi, flajeri, časopisi, izlozi prodavnica i TV na nas atakuju svojom vizualnošću sa svih strana. Stvaraju paralelan svet, koji ima sopstvene ciljeve i estetiku. Međutim u sredini u kojoj su smešteni često ironizuju sami sebe, ne želeći da pokažu na paradokse vremena i to što tvrde je često iluzija otkinuta od života, kojom pokušavaju da stvarnost menjaju u svoju korist. Vremenom uništeni posteri otkrivaju slojeve naslagane jedan na drugi – dadaistične i nadrealistične kolaže besmislica, prljivaštinu

i haos brzorastućih ekonomija i gradova...

...obasuli su puteve, nathodnike i pothodnike, poplavili su tržne centre, časopise i restorane, kafiće i kancelarije, i u svom elektronskom obliku i monitore svih vrsta... i počeli su da nam se obraćaju svojim slikama i rečima. Oblik podređen funkciji sadržaja. Jednosmerna komunikacija puna preporuka, informacija sa ukusom laži, vrednovanja čak i naredbi.

Rezignacija i apatija za zajedničko učešće u stvaranju javne (vizuelne) sredine se vezuje za agresivnost individualizma. Potrošačko društvo nema potrebu da aktivno i kritički doprinosi tvorbi zajedničkog. Nedostaje odnos prema bilo čemu što je javno pa i samoj kulturi uopšte. Zajedno sa pražnjenjem sadržaja reči se eliminišu i sadržaji vizuelnog. Estetika postaje doslovce fastfud 21. veka.

Sloboda vizuelnog izražavanja se nalazi u bici sa ekonomskim snagama. To je dvoboj Davida i Golijata. Megaborda sa porukom napisanom kredom na zidu. Slike napadaju... Perceptivan umor svudaprisutnog vizuelnog napada ostavlja našu svest punu vizuelnog smoga, štaviše ne postoje skoro nikakve regulacije površine, na kojima je nekad mogao naš pogled makar na trenutak da se odmori.

Multikulturalnost, složenost slika, varljivost reči, snaga korporacija, pozitivno i negativno u globalizaciji, rastući denzitet prostora, virtualnost i sve ostalo uključujući haos od postmoderne prouzrokuju da Melting Pot, kako smo nekad zvali Nju Jork Siti, možemo naći i u Bratislavi ili Novom Sadu... Svet se unificira i standardizuje. Nivelizacija vrednosti je iz ovog pogleda razumljiva. Ostaje nam da radimo sve u tom pravcu, da ne bude tragična.

Čežnja za većnim i „rastućem rastu“, kulturni, društveni i generacijski diskontinuitet još uvek sačinjavaju vizuelnost sadašnjosti. Haos čija jedna karakteristika je i vizuelna kontaminacija ukazuje na istinitost prirodnosti i u obliku produbljujuće celodruštvene krize.

Rešenje de/kontaminacije

Potreba definisanja novih pravila za eliminaciju negativnih pojava koje su prirodno spojene sa bilo kakvom transformacijom društva javlja se kao neophodan sastavni deo njegovog zdravog funkcionisanja i nastavka. Međutim kako odrediti pravila u svetu koji već nekoliko godina prihvata haos kao jedan od delova svog sistema?

Definicija

U novoj definiciji i shvatanju slobode koja je u našim zemljama često spojena sa snagom (političkom, ekonomskom, legislativnom). Bez ove snage sloboda skoro ni ne postoji.

U novoj definiciji i shvatanju pravičnosti gde veliku ulogu igra legislativa, sudstvo, razne regulacije i monitoring njihovog pridržavanja, ali i priznavanje mišljenja stručnog autoriteta.

Edukacija

Uprkos krizi u oblasti obrazovanja verujemo da je jedan od najboljih puteva na kom treba početi sa poboljšanjem upravo obrazovanje u svim vrstama i tipovima škola. Još juče je bilo kasno da se etabliraju predmeti medijalno obrazovanje i globalno razvojno obrazovanje, ili građenje modernih, aktuelnih planova za estetiku i etiku. Oni bi trebali da budu u razvijenom i modernom društvu sastavni deo vaspitanja i obrazovanja.

Okviri/ Nova estetika

Tvorba de/kontaminativnih okvira za koncentraciju kontaminacije. Da li ćemo moći da napravimo nekakve vizuelne korpe gde će vizuelni „otpaci“ izgledati kao (apstraktna) umetnost slučajnosti i haosa? Znamo da se osećamo „prijatno“ u slučaju, da grad predstavlja i oslikava haos, estetizacijom „ne najlepše“ stvarnosti... To „smeće“ je ipak u društvu (mi), u njegovim gomilama znakova...

Strategija

Monitoring vizuelnog zagađenja grada i kažnjavanje. Tematske dekontaminacione kampanje (Npr. neću baciti žvaku, neću zalepiti poster na drvo... itd)